Veli-Pekka Viljanen

HE 100/2021 vp vakausmaksujen siirrosta yhteiseen kriisinratkaisurahastoon ja rahasto-osuuksien yhdistämisestä tehdyn sopimuksen muuttamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Eduskunnan perustuslakivaliokunta 17.9.2021

Hallituksen esityksessä ehdotetaan hyväksyttäväksi sopimus vakausmaksujen siirrosta yhteiseen kriisinratkaisurahastoon ja rahasto-osuuksien yhdistämisestä tehdyn sopimuksen muuttamisesta sekä samoin kuin sitä koskeva voimaansaattamislaki.

Perustuslain 94 §:n mukaan eduskunta hyväksyy sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä tai ovat muutoin merkitykseltään huomattavia taikka vaativat perustuslain mukaan muusta syystä eduskunnan hyväksymisen. Kansainvälisen velvoitteen hyväksymisestä päätetään äänten enemmistöllä. Jos ehdotus velvoitteen hyväksymisestä koskee perustuslakia tai valtakunnan alueen muuttamista taikka Suomen täysivaltaisuuden kannalta merkittävää toimivallan siirtoa Euroopan unionille, kansainväliselle järjestölle tai kansainväliselle toimielimelle, se on kuitenkin hyväksyttävä päätöksellä, jota on kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänistä.

Perustuslain 95 §:n mukaan valtiosopimuksen ja muun kansainvälisen velvoitteen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset saatetaan voimaan lailla. Lakiehdotus kansainvälisen velvoitteen voimaansaattamisesta käsitellään tavallisen lain säätämisjärjestyksessä. Jos ehdotus kuitenkin koskee perustuslakia tai valtakunnan alueen muuttamista taikka Suomen täysivaltaisuuden kannalta merkittävää toimivallan siirtoa Euroopan unionille, kansainväliselle järjestölle tai kansainväliselle toimielimelle, eduskunnan on se hyväksyttävä sitä lepäämään jättämättä päätöksellä, jota on kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänistä.

Käsiteltävänä oleva sopimus liittyy EU:n pankkiunionin yhteisen kriisinratkaisurahaston Euroopan vakausmekanismin yhteyteen perustettavan yhteisen varautumismenettelyn varhaiseen käyttöönottoon. Sopimuksella luodaan nykyisin täysin kansallisille ylimääräisille vakausmaksuille vastaavanlainen vaiheittaisen yhdistämisen polku aina täyteen yhdistämiseen saakka

kuin rahaston etukäteen kerättäville varoille, jotka nykyisin voimassa olevan sopimuksen mukaisesti ovat täysin yhdistyneitä siirtymäkauden päätteeksi (HE, s. 1).

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on antanut sopimuksen valmisteluvaiheessa useita lausuntoja asiasta (PeVL 19/2020 vp, PeVL 5/2020 vp, PeVL 14/2019 vp). Nämä lausunnot ovat perustuneet eduskunnalle annettuihin valtioneuvoston selvityksiin tai valtioneuvoston kirjelmään. Kyse on ollut siten eduskunnan osallistumisesta EU-asioiden kansalliseen valmisteluun tilanteessa, jossa sopimusneuvottelut ovat olleet vireillä ja sopimustekstin sisältö liikkeessä. Nyt käsiteltävänä olevassa tilanteessa kyse on valmiin sopimuksen hyväksymisestä ja voimaansaattamisesta ilman mahdollisuutta puuttua sopimustekstin sisältöön. Perustuslakivaliokunnan kannanoton merkitys on tässä yhteydessä aikaisemmista lausuntotilanteista poikkeava. Nyt valiokunta määrittelee eduskuntaa sitovasti hallituksen esityksen sisältämän kansainvälisen sopimuksen perustuslainmukaisen hyväksymis- ja voimaansaattamismenettelyn. Tämä ero valiokunnan päätöksentekotilanteessa on otettava huomioon hyödynnettäessä tässä yhteydessä valiokunnan aikaisempaa lausuntokäytäntöä, josta ei välttämättä yksiselitteisesti käy ilmi valiokunnan huomautuksen valtiosääntöoikeudellinen painoarvo esimerkiksi sopimuksen hyväksymis- ja voimaansaattamismenettelyä silmällä pitäen.

Perustuslakivaliokunta on aikaisemmissa lausunnoissaan tarkastellut sopimuksen kohteena olevaa sääntelyä ennen muuta eduskunnan budjettivallan kannalta. Valiokunta on katsonut, ettei erityistä Suomen täysivaltaisuuteen ja eduskunnan budjettivaltaan liittyvää perustuslaillista estettä yhteisen varautumisjärjestelyn aikaistetulle käyttöönotolle ja valtiosopimuksen muuttamiselle riskien vähenemistä koskevan arvion pohjalta näyttäisi olevan. Valiokunnan mukaan valiokunnan aikaisemman käytännön mukaisesti käsittelyn lähtökohdista keskeiseksi nousee myös mahdollisimman kattavan ja ensisijaisen sijoittamisvastuun toteutuminen sekä se, että pankit vähentävät ja yhdenmukaistavat riskitasojaan yhteisen pankkiunionin edellyttämälle tasolle (PeVL 19/2020 vp, s. 5, PeVL 14/2019 vp, s. 6). Valiokunta on tosin korostanut, että varautumisjärjestelyn varsinainen käyttöönotto edellyttää arviota riskien riittävästä vähenemisestä (PeVL 19/2020 vp, s. 5). Viimeksi mainittu kannanotto liittyi sopimuksen neuvotteluprosessiin, eikä sillä ole vastaavaa merkitystä enää sopimusta hyväksyttäessä ja voimaan saatettaessa sen jälkeen, kun Suomi on poliittisesti eduskunnan osallistuttua Suomen kannan muodostukseen hyväksynyt varautumisjärjestelmän aikaistetun käyttöönoton ja vakausmaksuja koskevan sopimuksen muuttamisen (ks. HE, s. 14). Nähdäkseni kysymys sopimuksen hyväksymi-

seen ja voimaan saattamiseen vaadittavasta äänten enemmistöstä eduskunnassa ei voi olla riippuvainen siitä, miten nyt arvioidaan pankkien riskitasojen vähentämistä ja yhdenmukaistamista.

Edellä esitetyin perustein katson, että hallituksen esityksen sisältämä kansainvälinen sopimus voidaan eduskunnassa hyväksyä yksinkertaisella enemmistöllä ja sitä koskeva voimaansaattamislaki tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä.